

Inspektionsrapport
från Skolverket
54-2006:2258

Utbildningsinspektion i
den fristående gymnasieskolan
Sjömansskolan
i Stockholm

Beslut
Skolrapport

Skolverket

Sjömansskolan Stockholm AB
Box 9034
102 71 Stockholm

2007-09-11
1 (3)
Dnr 54-2006:2258

Genomförd utbildningsinspektion i den fristående gymnasieskolan Sjömansskolan i Stockholm

Skolverket har genomfört inspektion i den fristående Sjömansskolan i Stockholm kommun. Besök gjordes i skolan den 14-15 februari 2007.

Vid utbildningsinspektion tar Skolverket ställning till i vad mån verksamheten ger förutsättningar för barn, ungdomar och vuxenstuderande att nå de nationella målen samt om huvudmannen uppfyller de krav som författningarna ställer på verksamheten.

Utbildningsinspektionen behandlar tre områden, verksamhetens resultat, genomförande och förutsättningar. Inspektionen syftar dock inte till att skapa en heltäckande bild av all skolverksamhet vid den aktuella tidpunkten utan prioriterar särskilt starka sidor eller påtagliga svagheter i verksamheterna. Övergripande information och exempel på kriterier för bedömningen av respektive granskningsområde finns publicerade på Skolverkets webbplats (www.skolverket.se).

Av bilagd rapport framgår hur inspektionen genomförts samt de bedömningar som gjorts av inspektörerna.

Detta beslut redovisar dels områden där det finns sådana brister i verksamheten att dessa snarast måste åtgärdas, dels områden som behöver förbättras i ett fortsatt kvalitetsarbete.

Senast inom tre månader från beslutsdagen, dvs. den 11 december 2007 skall Sjömansskolan Stockholm AB redovisa till Skolverket, enheten i Stockholm vilka åtgärder som vidtagits mot den brist som påtalats i verksamheten.

Skolverket avser även att vid kommande inspektionstillfälle följa upp effekterna av inspektionen.

Skolverkets beslut med anledning av inspektionen

Skolverket bedömer att Sjömansskolan, med undantag av nedanstående områden, uppfyller kravet att ge eleverna de kunskaper och färdigheter som till art och nivå motsvarar den offentliga gymnasieskolan. Den yrkesförberedande delen av utbildningen betonas starkt och är tydlig. Områden som inspektörerna särskilt vill lyfta fram är den goda arbetsmiljön, stämningen på skolan, elevernas möjlighet till att få en individanpassad utbildning samt den goda relationen mellan elever och pedagoger.

Följande områden inom Sjömansskolans verksamhet visar sådana brister att de snarast måste åtgärdas.

- Skolan har inte upprättat någon skriftlig kvalitetsredovisning (1 och 5 §§ förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m.).

Skolverket bedömer att följande områden är i behov av förbättringsinsatser.

- Uppföljning och utvärdering av elevernas kunskaper i förhållande till de nationella målen och måluppfyllelsen utifrån de nationella betygskriterierna i samtliga ämnen bör förbättras. Resultaten bör ytterligare analyseras och utgöra underlag för vilka åtgärder som kan behövas vidtas för en högre måluppfyllelse.
- Skolan bör förbättra studie- och yrkesvägledningen.
- Skolan bör förbättra schemalaggningsen (organiseringen av undervisningen) så att eleverna får de rätta förutsättningarna att uppnå målen i kurserna.
- Åtgärdsprogrammen bör förbättras så att det framgår vilka behoven är, hur de skall tillgodoses samt hur åtgärderna skall följas upp.
- Rektorns pedagogiska ledarskap bör bli tydligare.

På Skolverkets vägnar

Marie-Hélène Ahnborg
Avdelningschef

Marie Wiberg-Svensson
Undervisningsråd

I ärendets slutliga handläggning har också enhetschefen Agneta Sandén samt undervisningsråden Anders Kennberg och Claes-Göran Aggebo deltagit. I ärendets handläggning har vidare Ingela Gullberg deltagit.

Bilaga
Rapport

Skolverket

Beslut

2007-09-11

3 (3)

Dnr 54-2006:2258

Kopia till

Stockholms kommun

Övriga enligt fastställd sändlista.

Utbildningsinspektion i den fristående gymnasieskolan Sjömansskolan

Innehåll

Inledning	1
Underlag	2
Beskrivning av skolan.....	2
Sammanfattande bedömning.....	3
Bedömning av resultaten.....	4
Bedömning av genomförandet.....	5
Bedömning av förutsättningarna	12

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Sjömansskolan den 14 och 15 februari 2007. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Detta är Skolverkets andra inspektion av skolan sedan den startade sin verksamhet 2000. Den senaste inspektionen av skolan gjordes läsåret 2002/03 (dnr 2002:2567). I Skolverkets beslut konstaterades att Sjömansskolan uppfyllde villkoren för att vara berättigad till bidrag från elevernas hemkommuner och stå under statlig tillsyn.

Inspektionen avser att visa hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och om verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, förordningen om fristående skolor och övriga författningar som gäller för fristående skolor.

Inspektionen av fristående gymnasieskolor skall ytterst klargöra om huvudmannens verksamhet uppfyller kraven för att även fortsättningsvis ha rätt till bidrag från elevernas hemkommuner.

Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbplats (www.skolverket.se/Inspektion).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som anges i Skolverkets beslut åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket vid den tidpunkt som framgår av beslutet. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid kommande inspektionstillfälle.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömningar är dels dokument som huvudmannen har lämnat till Skolverket, dels den information som samlats in under besöket. Rapporten grundas även på annan information om skolan från exempelvis Skolverkets nationella uppföljningssystem.

I skolan intervjuades elever, ett urval av lärare, kuratorn, skolsköterskan, rektorn och företrädare för huvudmannen. Föräldrar intervjuades per telefon. Inspektörerna besökte också lektioner i samtliga årskurser. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för bedömningarna.

Huvudmannen för Sjömansskolan har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Skolverket har i samband med inspektionen haft kontakt med Stockholms kommun angående kommunens rätt till insyn i skolans verksamhet. Inspektörerna har tagit del av kommunens rapport från den granskning som genomfördes under hösten 2004¹. Den visar bl.a. att samverkan mellan kärnämnen och karaktärsämnen är begränsad och att tydligare strategier för att sträva efter likvärdighet i betygssättningen behövs.

Beskrivning av skolan

Sjömansskolan	Antal elever
Energiprogrammet inriktning sjöfart	114
Individuella programmet	11

Skolverket gav Sjömansskolan i Stockholm rätt till bidrag som fristående gymnasieskola genom beslut den 22 december 1999 (dnr 99:1081). Beslutet avser ett program motsvarande energiprogrammet med inriktning sjöfartsteknik. Utbildningen har i bidragshänseende hänförs till motsvarande nationellt program.

Huvudman för skolan är Sjömansskolan Stockholm AB med organisationsnummer 556566-2409.

Gymnasieverksamheten vid Sjömansskolan startade läsåret 2000/01 och omfattar årskurserna 1–3. Skolan har även elever som följer det individuella programmet (IV) i olika årskurser.

Sjömansskolans profil är sjöfartsinriktad och inför årskurs 2 väljer eleverna inriktning, maskin (motorman) eller däck (matros). (Se tabell 1)

¹ Utbildningsförvaltningen i Stockholms stad gör övergripande uppföljningar av samtliga skolformer.

Tabell 1, Elevantal per årskurs och inriktning läsåret 2006/07.

Energiprogrammet	Årskurs 1	Årskurs 2	Årskurs 3	Summa
	48	-	-	48
-inriktning maskin	-	14	14	28
-inriktning däck	-	22	16	38
Individuella programmet	8	0	3	11
Summa elever:	56	36	33	125

Skolan hade vid inspektionsbesöket 125 elever varav 11 elever går på det individuella programmet. Utöver dessa kompletterar fyra elever vissa kurser dvs. läser ett fjärde år. Av samtliga elever på skolan är 14 kvinnor. Skolans elever kommer från ett drygt trettiotal kommuner. Flertalet av eleverna är folkbokförda i Stockholms kommun.

Skolan har sina teorilokaler i före detta Mälmarvarvets personal- och kontorsfastighet på östra Långholmen. Lokalerna är ombyggda för att passa Sjömansskolans behov. Skolan äger ett skolfartyg M/S Polfors som ligger vid Norr Mälmarstrand på vilket en del av utbildningen sker.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Sjömansskolan och om verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, förordningen om fristående skolor och övriga författningar som gäller för den fristående skolan.

Inspektörerna bedömer att Sjömansskolan, med undantag av nedanstående områden, uppfyller kravet att ge eleverna de kunskaper och färdigheter som till art och nivå motsvarar den offentliga gymnasieskolan. Den yrkesförberedande delen av utbildningen betonas starkt och är tydlig. Områden som inspektörerna särskilt vill lyfta fram är den goda arbetsmiljön, stämningen på skolan, elevernas möjlighet till att få en individanpassad utbildning samt den goda relationen mellan elever och pedagoger.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Skolan upprättar ingen skriftlig kvalitetsredovisning (1 och 5 §§ förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m.).

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden:

- Uppföljning och utvärdering av elevernas kunskaper i förhållande till de nationella målen och måluppfyllelsen utifrån de nationella betygskriterierna i samtliga ämnen bör förbättras. Resultaten bör ytterligare analyseras och utgöra underlag för vilka åtgärder som kan behövas vidtas för en högre måluppfyllelse.
- Skolan bör förbättra studie- och yrkesvägledningen.

- Skolan bör förbättra schemalaggningen (organiseringen av undervisningen) så att eleverna får de rätta förutsättningarna att uppnå målen i kurserna.
- Åtgärdsprogrammen bör förbättras så att det framgår vilka behoven är, hur de skall tillgodoses samt hur åtgärderna skall följas upp.
- Rektorns pedagogiska ledarskap bör bli tydligare.

Bedömning av resultaten

Inspektörerna har granskat om skolans utbildning ger kunskaper och färdigheter som till art och nivå väsentligen svarar mot de kunskaper och färdigheter som skolor i det offentliga skolväsendet skall förmedla. Vidare har granskats om skolan även i övrigt svarar mot de allmänna mål och den värdegrund som gäller för utbildning inom det offentliga skolväsendet.

Nationella prov har under läsåret 2005/06 genomförts i Matematik A och B och Engelska A. Enligt Skolverkets statistik år 2006 visar resultaten av de nationella proven i Matematik A att 71 procent av eleverna (10 av 14 elever totalt) inte uppnådde målen och i Engelska A visar resultatet av de nationella proven att 17 procent av eleverna inte uppnådde godkändnivån. En bidragande orsak till de låga kunskapsresultaten är enligt skolan att cirka en tredjedel av eleverna har bristande förkunskaper i bl.a. matematik och engelska när de börjar på Sjömansskolan. (Se bedömning nedan).

Enligt Skolverkets statistik hade samtliga avgångselever med slutbetyg vid Sjömansskolan läsåret 2005/06 uppnått betyget minst godkänt i Matematik A och Engelska A. Enligt skolan kan eleven läsa kursen/kurserna under hela gymnasieutbildningen tills de når minst godkäntnivån. I dessa två ämnen visar Sjömansskolan att de med särskilda stödåtgärder når goda kunskapsresultat.

Inspektörerna vill uppmärksamma skolan på att betyg skall sättas efter varje avslutad kurs. I gymnasieskolan är även Icke godkänt ett betyg. En elev som riskerar att inte nå de kunskapsmål som anges i kursplanerna skall ges stödundervisning (se 2 kap. 7 a § förordningen om fristående skolor). Om en elev trots detta inte har fått betyget minst Godkänt på en kurs har skolan möjlighet att låta eleven gå om kursen eller genomgå prövning.

Resultatet av det nationella provet Matematik B vårterminen 2006 visar att 40 procent av eleverna (9 av 13 elever) inte uppnådde godkändnivån. Skolans mål enligt skolans arbetsplan är att 60 procent av eleverna skall ha uppnått minst betyget godkänt i matematik B vilket är uppnått. Enligt skolans arbetsplan för läsåret 2006/07 är målet att 80 procent av avgångseleverna skall ha en allmän behörighet till högskolan. Enligt sammanställningen nedan (tabell 2) har skolan uppnått det egna satta målet år 2006 vilket visar på 84,2 procent.

Tabell 2 visar att skolans elever har en lägre genomsnittlig betygspoäng än riket och Stockholms kommun jämfört med samtliga program. Tabell 2 visar också att enbart 69,7 procent av eleverna fullföljer utbildningen inom fyra år.

I samband med faktagranskningen har huvudmannen uppgivit att den främsta anledningen till det låga resultatet är att elever inte fullföljt den arbetsplatsförlagda utbildningen. Några av dessa elever läser ett fjärde år vid skolan och några kompletterar enstaka kurser.

Tabell 2, Resultatmätt från nationell betygsstatistik

År	Skolan			Kommunen			Riket		
	2004	2005	2006	2004	2005	2006	2004	2005	2006
Genomsnittlig betygspoäng	12,0	11,7	11,7	14,8	14,8	14,8	14,1	14,1	14,1
Andelen (%) med allmän behörighet till universitets- och högskolestudier	70,6	65,4	84,2	88,6	87,2	86,3	89,4	88,9	89,2
Andel (%) elever som fullföljde utbildningen inom fyra år	59,3	72,0	69,7	75,1	76,5	72,0	75,1	76,0	74,0

I en jämförelse med fristående gymnasieskolor i Stockholms kommun och i riket som erbjuder motsvarande energiprogram men med alla förkommande inriktningar, visar Skolverkets statistik att Sjömansskolans genomsnittliga betygspoäng ligger i nivå med dessa.

Andel elever som erhållit slutbetyg från utökat program, dvs. innehåller en eller flera kurser utöver fullständigt program, visar att Sjömansskolan har en högre andel elever, 61,5 procent, med utökat program jämfört med Stockholms kommun (52,9) och riket (48,0). (Se avsnittet Innehåll, organisering och arbetssätt i undervisningen).

De låga resultaten som de nationella proven visar, främst i matematik, bör enligt inspektörerna ytterligare analyseras och utgöra underlag för vilka åtgärder som kan behövas vidtas för en högre måluppfyllelse. I övrigt uppfyller Sjömansskolan kravet att ge eleverna de kunskaper och färdigheter som till art och nivå motsvarar den offentliga gymnasieskolan.

Normer och värden

Under inspektionsbesöket framkommer att eleverna trivs och känner sig trygga på skolan. De framhåller skolans litenhet som en viktig och bidragande orsak till den lugna och trivsamma arbetsmiljön. Personal och elever uppger att skolan omedelbart vidtar åtgärder vid kränkningar vilket dock sällan förekommer.

Inspektörerna bedömer att skolan når goda resultat i sitt arbete med värdegrunden och svarar mot de allmänna mål som gäller för utbildning i det offentliga skolväsendet.

Bedömning av genomförandet

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet i det inre arbetet; innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen; individanpassning och stöd; utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning; kvalitetssäkring och förbättringsarbete; skolledning och intern kommunikation.

Därtill har granskats om elevens rätt till en allsidig och saklig undervisning tillgodoses i utbildningen.

Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanerna och andra författningar som gäller för den fristående skolan.

Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt Sjömansskolans arbetsplan läsåret 2006/07 skall eleverna vara delaktiga i undervisningen och det skall ske genom klassråd, elevråd och informationsmöten. I elevrådet sitter två representanter från varje klass. Under klassrådet som från och med vårterminen 2007 är schemalagt diskuteras bl.a. elevrådsfrågor. Enligt eleverna har de möjligheter att påverka sin arbetsmiljö via nämnda forum och att det har gett resultat, exempelvis förbättring av skolmaten och skolans inredning. Samtidigt ansåg elever som inspektörerna intervjuade att elevrådets roll behöver stärkas. Det menar att det oftast är lättare att ta upp frågor direkt med rektorn eller lärare än att gå via elevrådet.

Eleverna tycker att skolan ger dem möjlighet att vara delaktiga i utformningen av verksamheten men enligt både lärare och elever finns det ett visst ointresse hos eleverna att visa sitt deltagande och utnyttja sin förmåga att påverka. Inspektörerna förutsätter att skolan fortsätter sina strävanden att få eleverna mer delaktiga.

Skolan har gemensamma ordningsregler, datorpolicy och en alkohol- och drogpolicy. Drogtester på skolan kan vara periodvis återkommande eller slumpvisa och omfattar elever och all personal på skolan. Vid provtagning av elever kräver Sjömansskolan medgivande från både elev och vårdnadshavare. Syftet med drogtesten är enligt rektorn att förbereda skolans elever inför APU-tiden och inför arbetslivet då det råder speciella avtal till sjöss.

Eleverna har ett särskilt ansvar för städningen av skolan. Förutom att lära eleverna att ta ansvar för arbetsmiljön på skolan är det en förberedelse inför APU-perioderna. Under inspektionsbesöket framkom det tydligt att eleverna tycker att ordningen på skolfartyget Polfors är viktigare än skolans lokaler. Alla elever tar heller inte sitt ansvar för städningen. För att försöka komma tillrätta med detta har skolan inrättat ett poängsystem. Systemet påverkar turordningen vid val av båt inför APU-perioderna. De elever som har skött städningen och har en god närvaro i skolan får förtur att välja fartyg. Lärarna och flertalet elever upplever systemet som bra och rättvist.

Inspektörerna kan konstatera att skolan på olika sätt försöker få eleverna att ta ett ökat ansvar för sin arbetsmiljö. Men samtidigt vill inspektörerna påpeka vikten av att även elevens ansvar och inflytande över utbildningen kan betonas ytterligare av skolan vilket inte framkommer tillräckligt tydligt under inspektionsbesöket.

Det råder numera ett uttryckligt förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever. Den nya lagens (SFS 2006:67) ändamål är att främja barn och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder och att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling.

Inspektörerna har vid inspektionstillfället tagit del av skolans likabehandlingsplan för läsåret 2006/07 som utarbetats i samarbete mellan elevvårdspersonalen och rektorn inför läsåret.

Inspektörerna bedömer att skolans likabehandlingsplan motsvarar lagens krav. Inför arbetet med kommande läsårs likabehandlingsplan vill inspektörerna härmed informera skolan om att en ny förordning trädde ikraft den 15 oktober 2006 (2006:1083) vilken innebär att elever skall medverka i arbetet med upprättande, uppföljning och utformning av likabehandlingsplanen.

Sammantaget bedömer inspektörerna att skolan har system och goda rutiner för arbetet mot kränkande behandling och att värdegrundsarbetet på skolan fungerar mycket bra.

Innehåll, organisering och arbetssätt i undervisningen

Skolan följer Läroplanen för de frivilliga skolformerna (Lpf 94). Efter tre läsår är eleverna behöriga som matros (däck) eller motorman (maskin). För att eleverna skall vara behöriga att söka in till sjöbefälsskolan krävs förutom allmän behörighet till högskolan minst betyget godkänt i Matematik B.

Enligt skolans kvalitetsredovisning år 2003/04, som är den senaste, skall "Sjömansskolan utbilda matrosar och motormän genom att ge en tydlig och god yrkesutbildning samt social kompetens i en trivsamt miljö med tydliga ramar". Utbildningen har en tydlig fokusering på yrkeskunskap. Under alla tre åren får eleverna undervisning i fartygsteknik och kurserna består av teoretiska och praktiska moment. De praktiska momenten utförs till stor del ombord på skolfartyget Polfors. Skolan har ett nära samarbete med branschen dels genom yrkesrådet och dels genom den omfattande APU-perioden i årskurs 3.

Sjömansskolan följer Sjöfartsverkets riktlinjer och karaktärsämnesutbildningen kvalitetssäkras systematiskt utifrån de krav som finns från Sjöfartsverket och branschen.

Skolan har tre "mätbara ambitionsnivåer":

- Behörighet enligt Sjöfartsverket för att arbeta som matros eller motorman vilket innebär minst godkänt motsvarande 1 900 i ett antal nationella karaktärsämneskurser, Svenska A och Engelska A.
- Grundläggande högskolebehörighet, 2 500 gymnasiepoäng.
- Behörig att söka sjöbefälsskolan. Eleven har en matros- eller motormansbehörighet, har grundläggande högskolebehörighet samt minst betyget godkänd i Matematik B.

Under elevintervjuerna framkom att för flertalet elever är det främsta målet att klara 1 900 gymnasiepoäng för att bli behörig som matros respektive motorman. Enligt skolledningen slutför dock flertalet elever sin gymnasieutbildning.

Om en elev frivilligt vill delta i undervisningen i en eller flera kurser som ligger utanför elevens fullständiga program – och eleven kan antas kunna tillgodogöra sig undervisningen på ett tillfredställande sätt på såväl fullständigt program som den eller de frivilliga kurserna – kan skolledningen besluta om utökad program för denna elev.

Ett antal elever på Sjömansskolan läser enligt ett utökat program. Det är enstaka kurser som skolan erbjuder exempelvis Historia A, Förarintyg (egen/lokal kurs) som läses utöver de 2 500 gymnasiepoängen. Inspektörerna har tagit del av resultaten som i vissa kurser visar på en låg måluppfyllelse. Under inspektionsbesöket framgår, vilket kan ha påverkat resultaten, att skolan lagt nämnda kurser parallellt på samma schemaposition som en obligatorisk kurs. Det innebär att eleven på grund av detta enbart kan delta vid vartannat undervisningstillfälle och kursmålen kan bli svåra att nå för den enskilde eleven. Inspektörerna bedömer beroende på ovanstående att skolans scheman i vissa kurser påverkar elevens arbetsförhållanden negativt och därmed inte ger de rätta förutsättningarna för eleverna att uppnå målen i kurserna. Detta bör skolan förbättra.

Sjömansskolan har delat in sitt läsår i tre terminer. Mellan höstterminen och vårterminen ligger ”istertimen”, som omfattar perioden mellan jullet och sportlovet. Skälet till en tredje termin är att isen i regel ligger tjock under perioden och då kan Polfors inte lämna kaj. Under istertimen har eleverna verkstadskurser och underhållsarbeten ombord på Polfors. Eleverna har även mer teoretiska studier under denna period.

Den arbetsplatsförlagda undervisningen (APU) omfattar totalt 18 veckor under utbildningen. I årskurs 1 har eleverna en två veckor lång miljöpraktik inom skärgårdstrafiken. Årskurs 2 gör vissa resor med skolfartyget Polfors, den längsta seglatsen är till Köpenhamn. Under höstterminen i årskurs 3 genomför eleverna sin långa praktik, 16 veckor, i handelsflottan på varierande trader från närfart till oceanfart, vilket för vissa elever kan innebära en resa jorden runt. Sjöfartens utbildningsinstitut (SUI) hjälper till vid anskaffande av APU-platser i handelsflottan.

För att arbeta på ett fartyg i handelsflottan måste eleverna ha ett giltigt läkarintyg för sjöfolk. Samma krav gäller när eleverna skall ut på praktik. Skolsköterskan gör tester och utfärdar intyg på syn, färgseende och hörsel. Skolan anlitar en läkare som undersöker samtliga elever i årskurs 3 före APU-perioden.

Vid inspektionsbesöket hade eleverna i årskurs 3 precis kommit tillbaka till skolan efter sin långa APU-period. Inspektörerna fick ta del av deras upplevelser dels genom en skriftlig rapport, dels genom samtal. I rapporterna beskriver eleverna speciella händelser och livet ombord som praktikant, exempelvis ”Linjedopet” när fartyget passerar ekvatorn, ”En gröngöling mönstrar på”, ”Det sociala livet ombord”. De flesta eleverna var mycket nöjda med sin praktik och de var uppfyllda av de upplevelser och starka intryck de varit med om. Rapporterna sammanställs därefter i en skoltidning som alla på skolan kan ta del av.

Under inspektionsbesöket framkommer att flertalet elever är mycket positiva till den praktiska utbildningen inom karaktärsämnena. De upplever den som verklighetsnära och att det är god kvalitet i utbildningen.

För varje nationellt program och motsvarande finns mål som formulerar programmets sammanhållande idé. Programmålets syfte är att sätta in kurserna i ett sammanhang och markera att kärn- och karaktärsämnen hör ihop och strävar åt samma håll. Det finns olika sätt att integrera kärnämnen och karaktärsämnen s.k. infärgning.

Lärarna på Sjömansskolan har i vissa projekt och i vissa kurser en planerad samverkan mellan kärnämnen och karaktärsämnen. Det är exempelvis kursen ”Miljö och säkerhet” i årskurs 1 då svenska A, samhällskunskap och datorkunskap ingår. I övrigt uppger lärarna att undervisningen oftast sker utifrån det enskilda ämnet. Engelskan, som är viktig att eleven behärskar i sitt blivande yrke, ingår däremot i ett flertal karaktärsämnen. Under intervjuer framkommer att lärargruppen tillsammans har börjat diskutera programmålet och läroplanen utifrån samverkan mellan ämnena men det har ännu inte påverkat utbildningen nämnvärt utan är enligt lärarna ett prioriterat utvecklingsområde.

Inspektörerna ser det som positivt att diskussioner har påbörjats med syfte att förbättra och utveckla integreringen av kärnämnen och karaktärsämnen. Inspektörerna vill påpeka vikten av att skolan fortsätter detta arbete för att främja lärandet och att helheten i utbildningen blir tydligare för eleverna.

Eleverna på skolans IV-program var tidigare organiserade i en egen klass men från och med läsåret 2006/07 ingår eleverna i olika klasser och årskurser, vilket har upplevts positivt av både elever och lärare för att det bl.a. främjar lärandet och det sociala samspelet. Inspektörerna bedömer att eleverna som studerar inom ramen för det individuella programmet erbjuds en utbildning av god kvalitet.

Individanpassning, individuell studieplanering och stöd

Enligt rektorn har skolan förhållandevis många elever i behov av stöd. Skolledningen har som ”policy” att ta emot ett visst antal elever på fri kvot och elever med studiesvårigheter. På skolan finns en specialpedagog som har undervisning i mindre grupper. Skolans elevvårdsteam, kurator och skolsköterska, är även en viktig resurs för skolan och eleverna.

Klasserna är relativt små, maximalt 25 elever per klass, och undervisningen är i vissa ämnen anpassade utifrån eleverna behov. Exempelvis har skolan nivågruppering i matematik och eleverna kan välja att läsa Matematik A under en, två eller tre terminer. Elever uppger att i andra ämnen kan de alltid fråga läraren och få hjälp. Skolan erbjuder stöd såväl individuellt som i grupp, främst i kärnämnen.

Under intervjuerna uppger lärarna att de efterfrågar nivågruppering även i karaktärsämnen då vissa teoretiska delar kräver individanpassning och individuellt stöd till ett antal elever. Lärarna är i regel medvetna om elevernas individuella behov men tycker att de ibland kan sakna specialkompetens i pedagogik för att kunna anpassa undervisningen utifrån den specifika eleven.

Inspektionsbesöket visar även att de praktiska momenten inom vissa karaktärsämnen är mer individanpassade och mer situationsanpassade jämfört med den teoretiska delen i karaktärsämnesundervisningen som ger mindre utrymme för individualisering.

Inspektörerna bedömer sammantaget att skolans arbete med individanpassning och stöd är av god kvalitet.

Åtgärdsprogram upprättas för de elever som är i behov av särskilt stöd men för vissa elever saknas en tydlig handlingsplan för hur eleven skall uppnå målen, vilket lärarna påpekat. Detta bekräftas även av föräldrar.

Under inspektionsbesöket uppger elever att de saknar studie- och yrkesvägledning dels inför val av kurser under utbildningen, dels för information, planering och vägledning inför eftergymnasiala studier. Behovet var särskilt stort hos några elever som under intervjuer uppgav att de inte kommer att välja sjömanslivet efter utbildningen och skulle velat ha förslag på alternativa studievägar.

Med tanke på att ett antal elever inte fullföljer sin utbildning av olika anledningar vill inspektörerna påpeka vikten av att eleverna får studie- och yrkesvägledning inför val av kurser, alternativa studievägar och relevant information om eftergymnasiala studier och yrkesval. Detta bör skolan förbättra.

Inspektörerna bedömer att alla elever i behov av särskilt stöd i får det. Åtgärdsprogrammen bör däremot förbättras så det tydligare framgår vilka stödbehov eleven har, hur de skall tillgodoses samt hur åtgärderna skall följas upp.

Utvärdering av lärandet, bedömning och betygsättning

Enligt 2 kap. 9 § förordning (1996:1206) om fristående skolor skall eleverna i en fristående gymnasieskola få betyg eller bevis över utbildningen enligt bestämmelserna i 7 kap. 1-13 § gymnasieförordningen (1992:394).

En gång per termin kallas eleven och för omyndiga elever även elevens vårdnadshavare till utvecklingssamtal. Elevens individuella studieplan finns på skolans hemsida som även föräldrar har tillgång genom egen access. Här får de också information om elevens frånvaro. Föräldrar uppger för inspektörerna att de är nöjda med skolan och med den information de får om sitt barns studier och hur de utvecklas både kunskapsmässigt och socialt.

De nationella styrdokumentet för gymnasieskolan är uppbyggda enligt målstyrningens princip där ”mål att sträva mot” anger en önskad kvalitetsutveckling i skolan och ”mål att uppnå” uttrycker vad eleverna minst skall ha uppnått när de lämnar skolan. Målstyrning kräver att man undersöker om man nått önskade mål.

Sjöfartsverkets och branschens styrsystem föreskriver vilka moment som skall genomföras och i viss mån hur de skall göras. I fartygskurserna har skolan en detaljerad kvalitetshandbok som tydligt beskriver rutiner för genomförandet.

Lärarna går igenom kursmål och betygskriterier för samtliga kurser med eleverna. Den tydliga fokuseringen på yrkeskunskaper i utbildningen visar dock att eleverna i regel har en bättre kännedom om kunskapsmålen i karaktärsämnena än i kärnämnen och under elevintervjuer framkommer att de ibland och i vissa kurser är osäkra på vilka grunder ett betyg sätts.

Vid inspektionsbesöket uppger lärarna att samverkan mellan kärnämnen och karaktärsämnen inte fungerar tillfredställande för att man hittills oftast planerar

mer utifrån respektive ämne och inte över ämnesgränserna. Enligt lärarna har de börjat hitta former för infärgning. Även diskussioner om målstyrning, kunskap och lärande har påbörjats. Inom projektarbetslagen samverkar och diskuterar man med varandra inför betygssättningen. Särskilt ”fartyglärarna” diskuterar och jämför sina intryck av eleverna innan betyg sätts.

Enligt skolan är underlagen för bedömning och betygssättning de nationella proven, olika kursprov, bedömningar från handledarna på fartygen, APU-rapporter, praktiska tester, etc. Yrkesbranschen inom respektive program genomför också ett kunskapsprov efter avslutad utbildning.

En gång per läsår deltar lärarna i riksstudiedagarna där de andra skolorna i landet med motsvarande program och inriktning träffas för att diskutera gemensamma frågor bl.a. bedömning och betygssättning.

I övrigt hade Sjömansskolan vid inspektionsbesöket ingen samverkan med andra skolor för att diskutera bedömning och betygssättning men rektorn har kontaktat andra skolor och ett första möte kommer enligt rektorn att ske under våren.

Sammanfattningsvis konstaterar inspektörerna att de nationella styrdokumentet för skolan och Sjöfartsverkets dokumentation beskriver de kunskaper som eleverna skall uppnå på delvis olika sätt. Inspektörerna vill påpeka vikten av att lärare och rektorn diskuterar vilka konsekvenser detta kan ha för skolans bedömning och betygssättning av elevernas kunskaper.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

Sjömansskolan saknar vid inspektionstillfället en aktuell kvalitetsredovisning. Den senaste kvalitetsredovisningen är upprättad läsåret 2003/04. Skolans lokala arbetsplan utgår från denna och reviderades hösten 2006.

Enligt utsagor av elever och lärare upplever de sig inte delaktiga i skolans kvalitetsarbete som leder till en skriftlig kvalitetsredovisning. Däremot sker utvärderingar och uppföljningar av verksamheten men inte systematiskt.

Enligt förordningen (1997:702) om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m. skall skolan årligen upprätta en skriftlig kvalitetsredovisning som ett led i den kontinuerliga uppföljningen och utvärderingen av verksamheten. Den skall innehålla en bedömning av i vilken utsträckning de nationella målen för utbildningen har förverkligats och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser för ökad måluppfyllelse. Kvalitetsredovisningen skall utarbetas under medverkan av lärare, övrig personal och elever.

Inspektörerna vill också påtala att uppföljning och utvärdering av skolans likabehandlingsplan årligen skall redovisas i kvalitetsredovisningar upprättade från och med läsåret 2006/07 eller för år 2007.

Inspektörerna vill göra skolan uppmärksam på att i arbetet med framtagandet av en kvalitetsredovisning skall elever medverka och vårdnadshavare skall ges möjligheter att medverka. Inspektörerna bedömer att skolan inte lever upp till förordningens krav om upprättande av kvalitetsredovisning vilket måste åtgärdas.

Som stöd för skolans arbete hänvisar inspektörerna till Skolverkets Allmänna råd för kvalitetsredovisning (2006:950). Där finns råd för hur man bygger upp ett kvalitetsarbete och hur detta utgör underlag för kvalitetsredovisningen.

Ledning och intern kommunikation

Rektorn för Sjömansskolan har varit rektor för skolan sedan år 2000 då den blev en fristående gymnasieskola. Han har tidigare arbetat som gymnasielärare på skolan när den var i kommunal regi och har en lokal behörighet som lärare. Rektorn har en Sjöingenjörsexamen och har inom yrket en mångårig erfarenhet som 1: e fartygsingenjör. Rektorn är delägare och verkställande direktör för Sjömansskolan Stockholm AB och är därmed representant för huvudmannen. I skolledningen ingår även en biträdande rektor, som är utbildad gymnasielärare i engelska och svenska.

Enligt personal, föräldrar och elever är rektorn en engagerad ledare och väl förtrogen med den dagliga verksamheten. Den interna kommunikationen inom skolan i såväl informella som formella former bedömer inspektörerna fungerar väl.

Enligt rektorn upptar administrativa uppgifter och kontakten med eleverna merparten av hans arbetsdag. Intervjuade elever uppger att det är lätt att nå rektorn och att de ofta och gärna vänder sig direkt till honom i olika frågor.

Av lärarintervjuerna framgår att det oftast är upp till varje lärare att besluta och göra pedagogiska överväganden och rektorn uppger att varje lärare har en stor frihet att inom sina ämnen/kurser fatta sådana beslut som rör pedagogiska överväganden under förutsättning att besluten är i överensstämmelse med skolans gemensamma mål. Intervjuade lärare säger vidare att de ser rektorn som pedagogisk ledare för skolan och att de förstår att han hittills haft fokus på skolans administration men uppger samtidigt för inspektörerna att de i sin roll som lärare i större utsträckning behöver rektors pedagogiska stöd och en tydligare styrning och ledning i skolans utvecklingsarbete.

Inspektörerna bedömer att ansvarsfördelningen inom skolledningen är tydlig och att den interna kommunikationen fungerar bra. Det pedagogiska ledarskapet bör dock bli tydligare.

Bedömning av förutsättningarna

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen: tillgången till utbildning som skall erbjudas, öppenheten och urvalsregler, personalens kompetens samt läromedel, pedagogiska material och utrustning.

Inspektionen av fristående skolor omfattar även en granskning av eventuella avgifter samt skolans stabilitet avseende ekonomi och elevunderlag samt huvudmannens förutsättningar att bedriva verksamheten i enlighet med gällande bestämmelser.

Bestämmelser finns i bl.a. skollagen och förordningen om fristående skolor.

Stabilitet

Inspektörerna har tagit del av årsredovisningen för Sjömansskolan Stockholm AB räkenskapsåret 2004-09-01 till 2005-08-31 samt 2005-09-01 till 2006-08-31.

I årsredovisningen görs en flerårsjämförelse av bolagets verksamhet för fem verksamhetsår från år 2001. Av jämförelsen framgår att bolaget redovisat ett negativt resultat året 2005 och positiva resultat för 2001, 2002, 2003 och 2006.

Vid inspektionsbesöket hade skolan 125 elever varav 11 på det individuella programmet. Till hösten 2007 planerar skolan att ha cirka 135 elever på utbildningen som motsvarar energiprogrammet och planerar därmed att öka antalet elever. Skolan beräknar även att 12 elever kommer att tas in till det individuella programmet. Enligt skolan är det 80 sökande till hösten 2007.

Inspektörerna bedömer verksamheten som stabil.

Antagning till skolan

Intagningen av elever till skolan utförs av den kommunala gymnasieintagningen i Stockholm i enlighet med gymnasieförordningen.

Skolan tar emot elever på fri kvot motsvarande cirka 10 procent av de intagna till skolan.

Personal

För undervisningen svarar 12 lärare. Lärartätheten på Sjömansskolan är enligt Skolverkets statistik 8,1 lärare per 100 elever att jämföra med 8,1 lärare per 100 elever i riket läsåret 2005/06.

Utifrån den dokumentation som inkommit till Skolverket kan inspektörerna konstatera att flertalet lärare har utbildning för den undervisning de bedriver. En lärare genomgår parallellt med sitt lärararbete en pedagogisk utbildning (SÅL).

Vidare har personalens och skolledningens tillgång till kompetensutveckling granskats. Enligt skolan ansvarar varje lärare för kompetensutveckling inom sin egen kompetens som bekostas av skolan. Skolan ordnar däremot kompetensutveckling som berör samtliga lärare.

Inspektörerna bedömer att tillgången till kompetent personal är god.

Skolhälsovård

Sjömansskolan har en anställd skolsköterska som är på skolan en dag per vecka. Skolan har även avtal med en läkare.

Lokaler och utrustning

Skolans undervisningslokaler ligger på Långholmen på söder i Stockholm. Skolan använder även det egna skolfartyget MS Polfors som undervisningslokaler främst i karaktärsämnen och som praktikplats vid kaj men även till sjöss.

Lokalerna lämpar sig väl för undervisningsändamål. Vid inspektionstillfället håller vissa lokalerna på att renoveras. Skolan har verkstadslokaler utrustade för praktisk undervisning på skolfartyget.

Eleverna har god tillgång till läroböcker och viss referenslitteratur. Skolan saknar dock ett eget bibliotek och eleverna hänvisas till näraliggande bibliotek. Eleverna har även möjlighet att söka information på Internet i skolans datasal.

Inspektörerna bedömer att Sjömansskolan har lokaler och tillgång till utrustning som möjliggör en ändamålsenlig undervisning.

Avgifter

Skolan är avgiftsfri enligt samtliga intervjugrupper.

Datum	Ort
2007-09-11	Stockholm

Marie Wiberg-Svensson, undervisningsråd

Anders Kennberg, undervisningsråd